

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ

İstifadəçilər tərəfindən statistik məlumatların düzgün şərh edilməməsi halları baş verdikdə Komitənin hərəkətlərini tənzimləyən qaydalar

Bakı 2014

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ DÖVLƏT STATİSTİKA KOMİTƏSİ

Dövlət Statistika Komitəsinin 4 aprel 2014-cü il
tarixli 12/02 sayılı sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir.

İstifadəçilər tərəfindən statistik məlumatların düzgün şərh
edilməməsi halları baş verdikdə Komitənin hərəkətlərini
tənzimləyən qaydalar

İstifadəçilər tərəfindən statistik məlumatların düzgün şərh edilməməsi
halları baş verdikdə Komitənin hərəkətlərini tənzimləyən
qaydalar

Giriş

Statistika orqanlarının öz fəaliyyətlərində nəzərə almalı olduqları əsas problemlərdən biri rəsmi statistik məlumatların istifadəçilər tərəfindən düzgün başa düşülməsi və şərh olunmasının təmin edilməsidir. Demokratik cəmiyyətlərə xas olan söz, fikir, mətbuat azadlığının mövcud olması ölkənin iqtisadi, sosial, ictimai və digər sahələrini xarakterizə edən statistik məlumatlara fərqli yanaşmaların, baxışların yaranmasını labüd edir. Bu baxımdan statistika orqanlarının əsas vəzifələrindən biri istifadəçilər tərəfindən statistik məlumatların düzgün şərh edilməsini təmin etməkdir. Bu, həmçinin statistika orqanlarının cəmiyyətdə nüfuzunun yüksəlməsinə, onun statistik məlumatlarına inamın, etimadın artmasına şərait yaradır. Dövlət Statistika Komitəsi statistik məlumatların istifadəsi zamanı məlumat istifadəçiləri, kütləvi informasiya vasitələri tərəfindən səhv göstərilməsi və şərh edilməsi hallarında BMT-nin İqtisadi və Sosial Şurasının Statistika Komissiyasının Rəsmi Statistikanın əsas prinsiplərinin 4-cü bəndini “Yanlış istifadənin qarşısının alınması” rəhbər tutur.

Bu prinsipə görə, statistika orqanları statistik məlumatların səhv izahını və ya yanlış istifadəsini şərh etmək hüququna malikdirlər.

Yanlış istifadənin qarşısının alınması eyni zamanda “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununda da öz əksini tapmışdır. Bu Qanunun 6-cı maddəsinin 6-cı bəndinə əsasən, istifadəçilər tərəfindən statistik nəticələrin səhv şərh edilməsi hallarının qarşısının alınması məqsədilə onlara izahlar verilir, kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar edilir.

Ümumi anlayışlar

rəsmi statistika məlumatları – “Rəsmi statistika haqqında” Qanuna və Azərbaycan Respublikasının digər qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq, rəsmi statistika məlumatlarının istehsalını həyata keçirən müvafiq icra hakimiyyəti orqanları, digər dövlət orqanları tərəfindən rəsmi statistika metodologiyası əsasında sosial, iqtisadi, demoqrafik, ekoloji və digər ictimai proseslərin kəmiyyət tərəfləri haqqında inzibati və ilkin məlumatların işlənməsi və ümumiləşdirilməsi nəticəsində əldə olunan məlumatlardır;

statistik məlumatların yayılması - əldə edilməsində tətbiq olunan forma və vasitələrdən asılı olmayaraq, məxfi sayılmayan rəsmi statistik məlumatların istifadəçilərə verilməsidir;

rəsmi statistik məlumatların təhrif olunması – istifadəçilər tərəfindən rəsmi statistik məlumatların qəsdən və ya səhvən, məlumatsızlıqdan təhrif olunaraq istifadəsi, çap olunması, kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar edilməsi, elektron KİV-də yayılmasıdır.

İstifadəçilər tərəfindən statistik məlumatların düzgün şərh edilməməsi halları baş verdikdə Komitənin atmalı olduğu addımlar

Bu addımlar aşağıdakı kimidir:

- rəsmi statistik məlumatların yanlış şərh edilməsi və ya düzgün istifadə olunmaması faktının aşkar edilməsi;

- faktın müəyyən edilməsindən sonra müvafiq şöbə bu haqda Komitənin Məlumatların yayılması şöbəsini, şöbənin kuratorunu (sədrin müavinini) və ya Dövlətstatkomun sədrini şifahi və ya yazılı şəkildə məlumatlandırır;

- Komitə rəhbərliyi tərəfindən Məlumatların yayılması şöbəsinə və müvafiq şöbələrə tapşırıqlar verilir;

- müvafiq kütləvi informasiya vasitəsi və istifadəçi ilə əlaqə yaradılaraq onlara şifahi izahlar verir, zərurət yarandıqda kütləvi informasiya vasitələrində çıxışlar edilir. Statistik məlumatlar müvafiq sahə üzrə mütəxəssislər, ekspertlər səviyyəsində fərqli şərh olunduqda, fərqli rəqəmlər verildikdə və bunlar

alternativ hesablanma metodologiyası ilə əsaslandırıldığı halda Komitənin verdiyi şərhlər daha ətraflı, təfsilatlı olmalı, lazım olarsa həmin şəxslərlə müvafiq şöbələrin əməkdaşları ilə görüşlər təşkil olunmalı, birgə müzakirələr aparılmalıdır;

- Məlumatların yayılması şöbəsinin əməkdaşları istifadəçi ilə əlaqə saxlayır və statistik məlumatı şərh edərkən mənbənin düzgün göstərilməsini tələb edir;

- Məlumatların yayılması şöbəsi istifadəçilər tərəfindən şərh edilən səhv statistik məlumatlarla bağlı 3 gün müddətində təkzib verir, düzgün statistik nəticələri elektron poçtla istifadəçiyə göndərir və Dövlət Statistika Komitəsi adından təkzibin dərc etdirilməsini tələb edir.

Bu addımlar Qaydalara əlavə olunan blok-sxemdə təsvir edilmişdir.

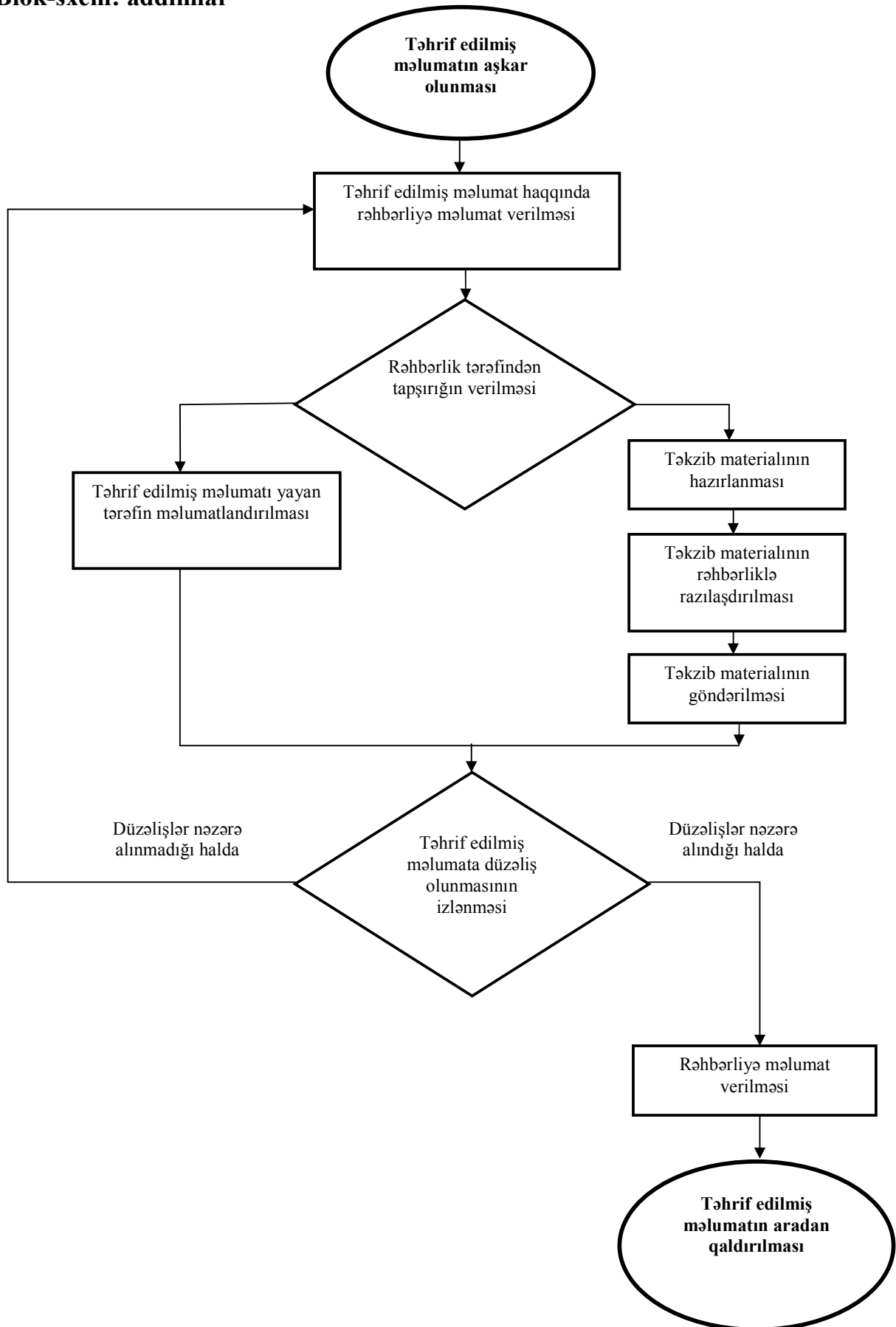
Təkzib verilərkən gözlənilməli olan prinsiplər

- statistika orqanının verdiyi təkzib hədə, qorxu xarakteri daşımamalıdır;
- təkzibdə yanlış statistik məlumatın verildiyi tarix göstərilməli, nəşrin, çıxışın mətni, müəllifi verilməlidir;
- təhrif olunmuş statistik məlumatların düzgün forması verilərkən onların hesablanması metodologiyası, metodları, beynəlxalq standartlara uyğunluğu barədə məlumat verilməlidir.

İctimaiyyətin məlumatlandırılması

Təhrif olunmuş rəsmi statistik məlumatlar və onların düzgün versiyası barədə geniş ictimaiyyəti, istifadəçiləri məlumatlandırmaq üçün Komitənin rəsmi internet səhifəsində müvafiq bölmədə dövri olaraq hesabat yerləşdirilməlidir.

Dövlət statistika orqanlarına məxsus bütün nəşrlərdə, Komitənin rəsmi internet səhifəsində ölkəyə aid statistik məlumatlardan istifadə edərkən rəsmi statistikaya istinad edilməsi haqqında qeyd verilməlidir.

Blok-sxem: addımlar

Ədəbiyyat:

1. “Rəsmi statistika haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu, 1994
2. Keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi. Sənəd toplusu (II nəşr), 2013
3. BMT-nin İqtisadi və Sosial Şurasının Statistika Komissiyasının Rəsmi Statistikanın əsas prinsipləri.